Entered as Second Class matter Gen'l Post Office, Ottawa, Ontario, Canada An independent journal, published twice every week in English and Magyar languages. - Circulating in the 9 Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.

Printed and published at its Office and place of business 375 Hargrave st WINNIPEG, Man.

by the Canadian Hungarian News Co.

Yearly Subscription $2, to Foreign Countries $5.

EGYES SZÁM ÁRA 2 CENT — TWO CENTS PER COPY

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

BRANTFORD BRIDGEBURG CALEDONIA CHIPPAWA CROWLAND FORD CITY FORT ERIE FORT WILLIAM GALT GUELPH HAMILTON KITCHENER MONTREAL New WATERFORD NIAGARA FALLS OSSAWA OTTAWA PORT COLBORNE PORT ROBINSON QUEBEC ST. CATHARINES SPRING HILLS SUDBURY SYDNEY TORONTO WELLAND WINDSOR

BEKEVAR CANA CALGARY COALHURST EDMONTON ESTEVAN HALMOK KAPOSVÁR LEASK LETHBRIDGE NORBURY OTTHON PLUNKETT RAYMOND REGINA SASKATOON SAXONHILL SOKHALOM SZT. LASZLO SZEKELYFOLD SUMAS TABER VANCOUVER WAKAW WEYBURN WHITEWOOD YORKTON

Twice a Week — CANADIAN HUNGARIAN NEWS — Coast to Coast

Az egyetlen kétszer hetenként megjelenő független magyar sajtó Kanadában. Az Angol Birodalom legelterjedtebb magyarnyelvű hírlapja, amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivívni minden honfitársunk számára.

„Kanadai Magyar Ujság"

Előfizetési díj egy évre: $2.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $3.00 Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man

VOL. XI. EVFOLYAM — 375 HARGRAVE, ST. WINNIPEG, MAN. — 1934. TRIANON 15. JUNIUS 29 PÉNTEK — No. 52 SZAM.

MAGYAR MÓDON MOSNAK ARANYAT B.C. HOMOKJÁBÓL

KANADA MINDEN ADÓSSÁGAT TÖRLESZTENI LEHETNE A FRASER MEDRÉNEK KINCSÉBŐL — MÉG A NYÁRON ÜZEMBE HELYEZIK AZ ŐSI ERDÉLYI TALÁLMÁNY FELHASZNÁLÁSÁVAL ÉPÜLŐ SZIVATTYU-HAJÓT — CHILLIWACKTÓL QUESNELIG KIBÁNYASSZÁK AZ ARANYDUS FEKETE HOMOKOT — PLATINA IS VAN A FRASERBEN

Nem hiába állott évszázadokon át első helyen a magyar aranybányászat, még a gépszerkesztés hazájában, Észak-Amerikában is a kipróbált magyar módszerhez folyamodnak, ha eredményt akarnak elérni. Gyenge vigasz ugyan a sors részéről, hogy mig amikor megvoltak aranybányáink, a megszállott területek hegyeinek kincsei, bizony észre sem vettek bennünket — most pedig egyszerüen lemásolják azt, amit költséges, fáradtságos kisérletezések árán teremtett meg a magyar erő és akarat . . .

Elég az hozzá, hogy Hume Robertson angol aranybányamérnök tervei alapján hatalmas kotrógépet épitenek a "British Columbia Marine Engineers" vállalat vancouveri hajógyárában. A munka annyira előrehaladt, hogy még a nyár folyamán üzembe helyezik a furcsa, emeletes alkotmányt, hogy — aranyat szivattyuzzanak vele a Fraser folyó, a Jones patak és a Union öböl vizéből, illetőleg medrének homokjából.

Régóta emlegetik már, hogy British Columbia folyóinak medrében annyi az arany, hogy azzal Kanada ezermilliókra rugó adósságait mind ki lehetne fizetni. Mindeddig azonban nem volt senkinek sem pontos tudomása az aranytartalmu fekete meder-homok tulajdonképeni értékéről. A negyedszázados tapasztalatra visszatekintő Robertson mérnök érdeme, hogy tudományos méréseket eszközölt a Fraser és mellékfolyóinak számtalan pontján és ennek alapján összetoborzott elegendő tőkét, hogy a legnyugatibb kanadai tartomány ezen természeti kincsét megmenthessék, mielőtt nagy része a Csendes Óceán viztömegeiben végleg elveszne. A napsugarak és a fagy által megrepesztett sziklákból a jégmezők, vizesések majd a patakok által kimosott, a folyók által tovább szállitott aranyszemecskék igy növelnék az ország gazdagságát és arány lag csekély befektetéssel lehetnének kibányászhatók.

Igen ám, csakhogy az eddigi módszerekkel nehezen lehetett volna boldogulni és igy Robertson mérnök átkutatta a szakirodalmat, hogy megfelelő gépezetet szerkesszen, mellyel az aranyat nem csupán kiemeli a Rocky Mountains völgyeinek medréből, hanem az apró szemcséket eredményes módon el is választhassa a fekete homokból. Igy született meg a 75 ezer dollár költséggel épülő kotró-, illetőleg homok-szivattyuzó hajó, melynek fedélzetén nyert elhelyezést a gépezet legfontosabb része: az erdélyi rendszerü aranyszemcse-elválasztó, a kereken 130 láb hosszu "Hungarian Riffle". Ez a "góbé" elmésséggel kiagyalt szerkezet többszöri szitálás, szürés, tisztitás után kapja meg a mélyből kiszivattyuzott homokot és választja ki az arany-szemcséket sőt a szintén található platinát.

Nagy kár, hogy ha már a magyar elmésség kiaknázása révén jutnak British Columbia aranyához, nem kaphat legalább néhány száz munkanélküli honfitársunk kenyeret az előreláthatólag évekig eltartó kincskeresésnél. A Fraser egy-egy pontján acélsodronyokkal megrögzitendő szivattyu-hajó azonban alig 15 főnyi legénységgel meg tudja oldani feladatát, noha ezek három szakmában, kanadaias magyarsággal "siftá"-ban dolgoznak. A tonnánként másfélezer dollár értékig is emelkedő homokot dereglyéken és teherautókon szállitják majd el a helyszinről s igy az uj aranykitermelés csak aránylag kevés, hozzáértő őslakosnak nyujt majd megélhetést.

A Vancouver melletti magyarlakta Chilliwacktól egész a Prince Georgehez közel eső Quesnelig kibérelte a bányászati jogot a "Fraser River Golds" vállalat. A Jones patak torkolatánál még vizierőmüvet is épitenek, mely a különleges hajó szivattyu-gépeinek, szürőszerkezetének és a magyar szemcseelválasztónak működtetéséhez szükséges villamos áramot szolgáltatja. A terv szerint ugyanis az emeletes komp-szerü alkotmány két darab, egyenként 500 lóerős motorját csak akkor használnák, amidőn tul messze dolgoznak az áramfejlesztő teleptől, máskülönben pedig a "fehér szenet", azaz a vizesésből fejlesztett elektromos erőt használják fel az arany kiaknázására.

Atlanti Óceántól — Csendes Tengerig

N. S.

Szénkészlete 200 évig kiaknázhatatlan, noha 1720 óta bányászják.

A HALÁSZAT ismét emberéletet követelt. Lunenburg telep két viharedzett lakója veszett oda Newfoundland partjain, midőn családjaik fenntartásának gondja még a háborgó tengerre is kiparancsolta őket. Egy váratlanul keletkező szélvész tajtékosra verte a hullámokat, motorosuk felfordult és mire társaik segitségükre siettek, a nehéz gumi-ruhába öltözött két halász eltünt az óceánban.

Que.

A legtöbb vajat termelő tartomány, közel 1,400 tejteleppel.

KERESZTELŐ Szent János a kanadai franciák választott mintaképe már száz esztendeje, mióta Louis Duernay montreali hirlapiró 1834-ben megalakitotta a St. Jean Baptiste egyesületet. Mult vasárnap ünnepelték ennek évfordulóját különösen Quebec tartomány területén a franciák.

•

FELTÁMADT egy Paul Bussiére nevü 20 éves montreali fiu, aki szemtanuk állitása szerint még junius 13-ikán az Ontario tóba veszett, Toronto közelében. Annyi bizonyos, hogy Bussiére csónakja felfordult és a közelében levők inkább a saját életüket igyekeztek megmenteni a mind fenyegetőbbé váló viharban, mintsem a bajbajutott meg mentésére gondoltak volna. A jó uszó azonban nem adta oly könnyen az életét, partra uszott és megjelent Montrealban, két héttel azután, hogy "eltemették".

Ont.

Érchányából több mint egy billió dollárnyi kincset hoztak felszinre.

KEEWATIN, a számtalan magyar favágó által ismert kis falu főuccájának egyik legnagyobb épületét elhamvasztották a lángok. A három mérföldre fekvő Kenorából is kihivták a tüzoltókat, hogy a telep többi házát megmentsék, annyira fenyegetővé vált a veszedelem. Az 50 ezer dollár kárt okozó tüzvész keletkezésének okát még nem deritették ki.

Man.

4,304 iskolájába 160 ezer tanuló jár évente

29 TÓ vizét ismét négymillió halikrával gazdagitották a tartomány területén, tehát kereken kétszer annyival, mint tavaly ilyenkor. Manitobában eszerint egy tucat halfajta áll a horgászok rendelkezésére, melyek angol nevükön a következők: bass, catfish, charr, drum, goldeye, grayling, jackfish, lake trout, mooneye, perch, pickerel és speckled trout.

•

KÉTEZER kord vágott fa majdnem a lángok martalékául esett Dauphin határában, de a szél az önkéntes tüzoltók segitségére sietett és igy csak 150 kord veszett oda. A munkanélküli segélyezettek által vágott nagy rakás fát gondatlan turisták gyujthatták fel azáltal, hogy nem oltották el teljesen a tábortüzet.

•

A REINDEER, azaz rénszarvasról elnevezett lakatlan területről jelentik az indiánok "moccasin" távirón, hogy a Flin Flon tól tiz napi csónakjárásra levő Atik vizesések környékén időnként egy őrült trappert látnak. A szerencsétlen ember fél arca teljesen lefagyhatott a télen, mert cafatokban lóg rajta a hus és azt hiszik, hogy irtózatos szenvedései és a nélkülözések következtében eszét vesztette az emberek láttára menekülő titokzatos fehér ember.

Sask.

21 évvel ezelőtt még a North-West Territories hez tartozott.

AZ OROSZ földről Kanadába vándorolt fanatikus dukoborok ismét gyujtogatnak Ituna vidékén. Az állomástól 12 mérföldnyire északra gazolinnal leöntötték, majd felgyujtották egy módos gazda két hatalmas istállóját, Itunától keletre 11 mérföldre pedig porig égették a Beaver Hills iskolát. A vöröskabátosok nagyarányu nyomozást inditottak a gyujtogatók elfogására, akik az uj választási törvény értelmében valószinüleg elvesztik politikai jogaikat.

Alta.

¾ millió ló, 850 ezer birka és 1¼ millió sertésállományával vezet.

LETHBRIDGE magyarlakta város börtönébe szállitották Warner községből William Hamilton ottani garázsost, akiről kiderült, hogy eredeti nevén William Irvinnek hivják és azonos azzal a sikkasztó banktisztviselővel, aki ezelőtt hét évvel ügyes szemfényvesztés árán $2.000-t emelt el az egyik detroiti takarékpénztárból.

•

A FÉLVÉR John Ferguson 25 éves homestead-est bünösnek találta a pence-riveri mozgószinházban összeült esküdtszék menyasszonya édesapjának a meggyilkolásában és ezért a biró kimondotta a halálos itéletett. Az augusztus 6án kivégzendő gyilkost az Edmonton melletti Fort Saskatchewan börtönébe szállitották, viszont a tanuvallomások alapján bünrészes lány sorsáról még nem döntöttek.

•

500 ORVOS gyült össze az ország minden részéből, sőt sokan érkeztek Calgaryba az Egyesült Államokból is hogy 75 egészségügyi szakember előadását meghallgassák a "Canadian Medical Association" 65-ik évi konvenciója alkalmából. A Sziklás-hegység panorámájának és a Turner-völgy clajvidékének meg tekintésén kivül még a Sarcee indián-rezerváció "stampede"-jét, azaz vadló-megülési versenyét is meglátogatta a félezer kanadai doktor.

A BUZA-KONFERENCIA üléselt bizonytalan időre elnapolták Londonban miután semmire sem mentek.

ARÁNYOS NÉP-KÉPVISELETI ALKOTMÁNYT!

A SASKATCHEWANI ÉS ONTARIÓI VÁLASZTÁSOK MEGMUTATTÁK, HOL SZORUL LEGELŐBB TATAROZÁSRA A PARLAMENTI RENDSZER — IGAZSÁG SZERINT A KIBUKOTT ELLENZÉK VOLNA TULSULYBAN UGY ONTARIÓBAN, MINT SASKATCHEWANBAN — MÁSFÉL MILLIÓ SZAVAZÓ KÖZÜL TIZEZER SEM VOLT KOMMUNISTA

A két legnagyobb kiterjedésü kanadai tartomány választási harcainak elültével ugy a győzők, mint vesztesek elképedve látják az eredmények számarányából, hogy mennyire igazságtalan a jelenlegi választási rendszer. Kanadában szerencsére csak egyes szélsőségesek ragadtatták magukat tulkapásokra, de a hatóságok példás módon őrködtek afelett, hogy a legnyakasabb konzervativ avagy a legféktelenebb kommunista arra szavazhasson, akire jól esik.

Hiába biztositják azonban a szólásszabadságot és a szavazási titkosságot, ha maga a választási rendszer nem juttat beleszólási jogot a törvényhozásba azoknak, akikre a lakósság nagy része szavazott. A legkirivóbb példa erre Saskatchewan esete, ahol 88 ezernél is többen szavaztak konzervativra és mégis egyetlen egy konzervativ képviselő sem került be a reginai parlamentbe. Nem csoda ezután, ha jobbára ellenzék nélkül, a szavazók tetemes hányadának képviselete hijján, közel sem töltheti be feladatát bármilyen kormány oly általános megelégedésre, mintha a szavazatok arányában osztanák fel a jelöltek között a kerületeket.

Mindenesetre jó lecke volt a saskatchewani választás az ottawai kormány részére is, mely hihetőleg ezuttal tanul a történtekből és nem fogja követni eddigi strucc-politikáját, hogy a közvéleménnyel szeges ellentétben rohanjon a falnak. Nem lehetetlen, hogy a liberálisok is csak azért követelik az országos választások kiirását, hogy Bennettéket minél jobban bejesszék és alkalmas pillanatban azután kikövetelték az arányos népképviseleti alkotmány törvénybeiktatását.

Hiába győztek óriási fölénnyel a liberálisok a tartományi választásokon, ők is biztosabban indulhatnak a jövőre várható politikai erőpróbának, ha a "proportional" (ejtsd propors'n'l) választások kiirása esetén a szavazatok arányában kapnak helyet az ottawai parlamentben. A konzervativok junius 19-iki páratlan vereségükből okulva hihetőleg támogatni fogják ezt a mozgalmat, melyet széltében-hosszában követel az ország.

Igazság szerint, illetőleg a szavazatok arányában a torontói parlamentbe nem 65, hanem csak 43 liberális jutott volna be, mig az egyesült ellenzék (konzervativ, CCF, független, szocialista stb.) összesen 48 képviselőt küldött volna a tartományi parlamentbe. Ontario 90 kerületében ugyanis átlagosan minden 13 ezer szavazóra jutott egy-egy képviselő és a leadott egymillió 213 ezer szavazólap a következőképen oszlott meg: liberális 569 ezer, konzervativ 484 ezer, CCF 95 ezer, független szocialista stb. 65 ezer. Eszerint tehát a konzervativoknak 35 helyet kellett volna kapniok az ottawai parlamentben a 19 helyett, a CCF-nek pedig hetet a jelenlegi egy helyett. Érdekes, hogy a pártonkivüliek pontosan szavazatuk arányában kaptak képviseletet, amennyiben 5 emberüket választották meg.

Saskatchewanban a lakosság gyér voltánál fogva már nem 13,000, hanem minden hatezer szavazóra esik egy-egy honatya, kikre az 54 kerületben 328,894 választó adta le szavazatát. Az arányosság elvénél fogva viszont nem 49, hanem csak 25 kerületet kaptak volna a liberálisok, amennyiben összesen 154 ezer ember bizalmát tudták megszerezni. A 88 és félezer szavazatot kiérdemelt konzervativokat is eszerint 15 hely illetné meg a reginai parlamentben, mig most egyetlen emberük révén sem hallathatják szavukat a préri törvényhozásában. A Saskatchewanban Farmer-Labor párt néven szereplő CCF 82 és félezer szavazatával szintén 13 helyet szerzett meg tulajdonképen a mostani 5 helyett és a függetlenek is megszolgáltak volna egy képviselőséget.

Mig halaszthatatlanul sürgősé teszi a választás eredménye a népképviseleti alkotmány reformját, ugyancsak számadatokkal bizonyitja a — félrevezetett áldozatok zsebéből fizetett bolseviki agitáció kudarcát. Maga a tény, hogy a válság poklában, midőn saját bevallásuk szerint is "szüretelnek" a vörös lázitók, csupán a szavazatok alig ¾ százalékát tudták megszerezni a kommunisták: halomradönti minden érvüket. Több mint egy és félmillió ember adta le szavazatát és ezek közül alig akadt tizezer bolseviki — olyan elitélő birálatot mondtak ezzel a szavazók a romboló politikáról, amiből sejthetjük, hogy hirehamva se lesz a vörösöknek, amint megjön a várva-várt fellendülés.

Ezt a két gyönyörü bélyeget bocsátja ki a kanadai posta julius 1-én. A 3 centes azt a jelenetet örökiti meg, amint Jacques Cartier (e'tsd Kartyié) francia felfedező 400 évvel ezelőtt Kanada földjére lép. A franciák csak 70 év mulva gondoltak a felfedezés kiaknázására és Champlain 1608-ban meg is vetette Quebec alapjait. A Kolumbusz nyomdokait 40 év mulva követő Cartieren kivül Ontario az akkori "Upper Canada" angol birtokbavételéről is megemlékezik a posta, mely 10 centes bélyeget bocsát ki a "Loyalist" néven ismert angol telepes-katonák 150 év előtti vállalkozása emlékére, ami végül a brit lobogóhoz kapcsolta egész Kanadát. (Southam Press)

HADAT ÜZENT AUSZTRIA A "NÁCI" BANDITÁKNAK

A HITLERIZMUS ALKONYODÁSÁVAL AUSZTRIÁBAN IS ERŐTELJESEBBEN LÉPNEK FEL A BOMBAVETŐ BANDITÁK ELLEN — A TERROR FÖLDJÉVÉ TETTÉK A MEGCSONKITOTT BÉKÉS ORSZÁGOT A LELKETLEN HOROGKERESZTESEK

Ma már világosan áll a világ közvéleménye előtt, hogy a szocialisták véres leverését kényszerüségből választotta Bécs kormánya. Arról volt ugyanis szó, hogy a vörös avagy a fehér terror-csapatok garázdálkodjanak-e az országban. Miután egyedül a hadsereg nehezen birkózhatott meg mindkettővel egyszerre, először a vörösöket verték le, majd pedig a Németországból irányitott nacionalistákat próbálták meg kifüstölni.

Az utóbbi azonban nem ment olyan könnyen. Mig a szocialisták nyiltan szembeszálltak az államhatalommal és gépfegyver tüzzel fogadták a hatóságok embereit, a hitleristák alamuszi módon dolgoznak és mindent elkövetnek, hogy ne lehessen őket törvény elé állitani. Sorozatos pokolgép-merényletek elkövetésével főleg olyan helyeken garázdálkodtak, ahol elfogatásuknak alig volt veszélye és igy a tettesek hónapokon keresztül bujkálhattak a nyomozók elől.

Mult vasárnap azonban ismét sorozatos büncselekményeket követtek el, többek között felrobbantották a stiriai Kupfenberg falu katolikus templomát, melynek plébánosa meghalt, őt hivő pedig sulyosan megsebesült. Ugyancsak több helyen felrobbantották a vasuti pályát és hidakat, Florisdorf munkásnegyed egyik iskolájába és egy zsinagógába kézigránátot dobtak, az egyik bécsi fürdő medencéjébe nagymennyiségü olajat öntöttek és a homokfövenyt éles szegekkel és üvegcserepekkel szórták tele. A cseh határ közelében levő Schlegel kolostorát is felrobbantották, Raulis városban pedig a polgármester háza és a lelkészlak ellen követtek el pokolgépes merényletet.

A németországi Hitler politika egymással ellenséges táborokra bomlása ugy látszik uj erőt öntött az osztrák kormányba, mert most már a leghatározottabban lépnek fel a horogkeresztes banditákkal szemben. Schussnigg igazságügyminiszter junius 25-ikén kibirdette az ostromállapotot, melynek értelmében a statáriális törvényszékek halállal büntethetik a terror-cselekmények elkövetőit. Ausztria minden helységében megszervezték az önkéntes védőrséget, hogy a német pénzzel dolgozó horogkeresztesek cinkosait szemmel tarthassák. Több mint száz állami hivatalnokot elmozditottak állásukból, mert falazták a szélsőséges nacionalista mozgalmat tüzzel-vassal terjesztőket.

LEGUJABB HIREK

A KORMÁNYZÓI állásokat előreláthatólag nem töltik be sem Ontarióban, sem Manitobában. Hepburn az uj ontarioi miniszterelnök ezenkivül meneszteni fogja a tartományi tisztviselők nagy részét, miután mindenképen felére akarja szoritani a kormány-kiadásokat.

KATONAI diktaturát jósolnak Németországban, ahol jelek szerint lealkonyodott Hitler szélsőséges csatlósainak. Állitólag Hindenburg is lemondana és nem lehetetlen, hogy Vilmos császár valamelyik fia lesz a "köztársaság" elnöke. A miniszterelnökséget hir szerint Papen vagy Göring venné át.

NYILVÁNOSSÁGRA hozták Quebec azon iparvállalatainak nevét, melyek visszaélvén a "Minimum Wage" törvénnyel, éhbérért dolgoztatták munkásaikat. A kormány határozata értelmében a Stevens-bizottság a parlament közeli elnapolása után is folytatja a kihallgatásokat és remélhetőleg Ottawa végre rendet teremt az évtizedek óta elhanyagolt munkabér-kérdésben.

A WASHINGTONBAN kötött öt-hatalmi haditengerészeti szerződés 1935-ben lejár és ahelyett, hogy leszerelésre készülnének az érdekelt nagyhatalmak, inkább hadiflottájuk fejlesztéséről tárgyalnak. Miután a németek semmiképen sem érik be jelenlegi tengeri haderejükkel és az oroszok is nagy előkészületeket tesznek, általános tengeri fegyverkezésre van kilátás.

KULCSÁR (?) Mihály bányász szerencséjét adja hirül a "Canadian Press" junius 26-iki távirata. A new-brunswicki Minto egyik kellőleg a á nem támasztott tárnája váratlanul beszakadt és eltemette a veszedelmes helyen dolgozó vájárt. Társai életük veszélyeztetésével szabaditották meg a széntörmeléktől és igy kar-, valamint lábszár-törés árán megmenekült a haláltól.

A RENDŐRSÉGET vagy fél tucat országban foglalkoztatja egy Poderjay nevü szerb kém new-yorki "menyasszonyának" eltünése. A gyanusitott állitólag meggyilkolta az elcsábitott amerikai ügyvédnőt, viszont legujabban akadtak tanuk, akik az eltüntet nemrég látták.

WELLAND magyarlakta Niagara-félszigeti városka hősként ünnepelt egy Violett Anderson nevü kiszolgáló lányt, aki kiütötte egy bandita kezéből a revolvert, midőn az ki akarta rabolni az üzlet pénztárát.

ESZEK Verőce megyei horvát városban egy szerb pilóta mutatványokat végzett a levegőben, midőn repülőgépe egyszerre egyensulyt vesztett és a város egyik legforgalmasabb pontján a bámészkodó tömegbe zuhant. Nyolcan azonnal szörnyethaltak, tizenhárman sulyosan megsebesültek.